Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

16 päivänä tammikuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Direktiivi (EU) 2016/343 – 8 artikla – Oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä – Oikeudenkäynnistä ja poissaolon seurauksista ilmoittaminen – Syytettyä ei kyetä löytämään toimivaltaisten viranomaisten kohtuullisista ponnisteluista huolimatta – Mahdollisuus oikeudenkäyntiin ja asian ratkaisemiseen vastaajan poissa ollessa – 9 artikla – Oikeus uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon, joka mahdollistaa sen, että asia käsitellään aineellisesti uudelleen – Kyseisen oikeuden puuttuminen, kun asianomainen henkilö välttelee oikeudenkäyntiä

Asiassa C-644/23 [Stangalov] [i],

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria) on esittänyt 26.10.2023 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 26.10.2023, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

IR

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu

Sofiyska gradska prokuratura,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos (esittelevä tuomari), joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit S. Rodin ja O. Spineanu-Matei,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Euroopan komissio, asiamiehinään J. Vondung ja I. Zaloguin,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/343 (EUVL 2016, L 65, s. 1) 8 ja 9 artiklan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka on pantu vireille IR:ää vastaan teoista, jotka voivat täyttää sellaisen verorikoksen, josta voidaan tuomita vapausrangaistus, tunnusmerkistön.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2016/343 johdanto-osan 33, 35–39, 47 ja 48 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(33) Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on yksi demokraattisen yhteiskunnan perusperiaatteista. Kyseiseen oikeuteen perustuu myös epäillyn ja syytetyn oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään, ja tämä olisi taattava kaikkialla [Euroopan] unionissa.

– –

(35) Epäillyn tai syytetyn oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä ei ole ehdoton oikeus. Epäillyn tai syytetyn olisi voitava tietyin edellytyksin joko nimenomaisesti tai hiljaisella suostumuksella, mutta yksiselitteisesti, luopua tästä oikeudesta.

(36) Tietyissä olosuhteissa kysymys epäillyn tai syytetyn syyllisyydestä tai syyttömyydestä olisi voitava ratkaista, vaikka asianomainen henkilö ei ole läsnä oikeudenkäynnissä. Näin voi olla tapauksessa, jossa epäillylle tai syytetylle on ilmoitettu hyvissä ajoin oikeudenkäynnistä ja poissaolon seuraamuksista mutta henkilö jättää silti saapumatta oikeudenkäyntiin. Epäillylle tai syytetylle oikeudenkäynnistä ilmoittamisella olisi katsottava tarkoitettavan sitä, että virallinen tieto oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta annetaan kyseiselle henkilölle joko haasteella henkilökohtaisesti tai muilla keinoin tiedoksi siten, että hän voi tulla tietoiseksi oikeudenkäynnistä. Sillä, että epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan poissaolon seuraamuksista, olisi erityisesti katsottava tarkoitettavan sitä, että henkilölle ilmoitetaan, että asia voidaan ratkaista, vaikka hän jättää saapumatta oikeudenkäyntiin.

(37) Oikeudenkäynti, joka voi johtaa syyllisyyttä tai syyttömyyttä koskevan päätöksen tekemiseen, olisi voitava järjestää myös epäillyn tai syytetyn poissa ollessa, kun kyseiselle henkilölle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä ja hän on valtuuttanut nimeämänsä tai valtion nimeämän avustajan edustamaan häntä oikeudenkäynnissä ja avustaja on edustanut epäiltyä tai syytettyä.

(38) Harkittaessa, onko tapa, jolla tieto annetaan, riittävä varmistamaan sen, että henkilö on tietoinen oikeudenkäynnistä, olisi tarvittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota myös siihen, millaista huolellisuutta noudattaen viranomaiset ovat pyrkineet ilmoittamaan asiasta asianomaiselle henkilölle ja millaista huolellisuutta noudattaen asianomainen henkilö on pyrkinyt saamaan hänelle osoitettua tietoa.

(39) Kun jäsenvaltiot ovat säätäneet, että oikeudenkäynti on mahdollista järjestää epäillyn tai syytetyn poissa ollessa, mutta edellytykset päätöksen tekemiseksi tietyn epäillyn tai syytetyn poissa ollessa eivät täyty, koska epäiltyä tai syytettyä ei ole löydetty kohtuullisiksi katsottavista toimista huolimatta esimerkiksi siksi, että henkilö on paennut, olisi silti oltava mahdollista tehdä tällainen päätös, vaikka epäilty tai syytetty ei ole ollut läsnä, ja panna kyseinen päätös täytäntöön. Tällöin jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kun epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan kyseisestä päätöksestä, erityisesti kun hänet on otettu kiinni, hänelle olisi ilmoitettava myös mahdollisuudesta riitauttaa päätös ja oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon. – –

– –

(47) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuskirjassa ja [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetussa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus)] tunnustettuja perusoikeuksia ja periaatteita – – Erityisesti olisi otettava huomioon [SEU] 6 artikla, jonka mukaisesti unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään perusoikeuskirjassa, ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta.

(48) Koska tässä direktiivissä säädetään vähimmäissäännöistä, jäsenvaltioiden olisi voitava laajentaa tässä direktiivissä säädettyjä oikeuksia suojan tason parantamiseksi. Jäsenvaltioiden myöntämän suojan taso ei saisi milloinkaan alittaa perusoikeuskirjassa tai Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjä vaatimuksia, sellaisena kuin unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin niitä tulkitsevat.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä säädetään yhteisistä vähimmäissäännöistä, jotka koskevat

a) tiettyjä syyttömyysolettamaan liittyviä näkökohtia rikosoikeudellisissa menettelyissä;

b) oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä rikosoikeudellisissa menettelyissä.”

5 Direktiivin 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä on oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään.

2. Jäsenvaltiot voivat säätää, että oikeudenkäynti, joka voi johtaa epäillyn tai syytetyn syyllisyyttä tai syyttömyyttä koskevan päätöksen tekemiseen, voidaan järjestää tämän poissa ollessa edellyttäen, että

a) epäillylle tai syytetylle on ilmoitettu hyvissä ajoin oikeudenkäynnistä ja poissaolon seuraamuksista; tai

b) epäiltyä tai syytettyä, jolle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä, edustaa joko hänen itsensä tai valtion nimeämä valtuutettu edustaja.

3. Edellä olevan 2 kohdan mukaisesti tehty päätös voidaan panna täytäntöön asianomaista epäiltyä tai syytettyä vastaan.

4. Kun jäsenvaltiot ovat säätäneet, että oikeudenkäynti on mahdollista järjestää epäillyn tai syytetyn poissa ollessa, mutta tämän artiklan 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä ei voida täyttää, koska epäiltyä tai syytettyä ei löydetä kohtuullisiksi katsottavista toimista huolimatta, jäsenvaltiot voivat säätää, että päätös voidaan silti tehdä ja panna täytäntöön. Tällöin jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan päätöksestä, erityisesti kun hänet on otettu kiinni, hänelle on ilmoitettava myös mahdollisuudesta riitauttaa päätös ja oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon 9 artiklan mukaisesti.

– –”

6 Direktiivin 9 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus uuteen oikeudenkäyntiin”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos epäilty tai syytetty ei ole ollut läsnä oikeudenkäynnissään eivätkä 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset ole täyttyneet, hänellä on oikeus uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon, joka mahdollistaa asian käsittelyn uudelleen, myös uuden näytön tarkastelemisen, ja joka voi johtaa alkuperäisen päätöksen kumoamiseen. Jäsenvaltioiden on tältä osin varmistettava, että kyseisellä epäillyllä tai syytetyllä on oikeus olla läsnä, osallistua tehokkaasti kansallisen lainsäädännön mukaisia menettelyjä sovellettaessa ja käyttää oikeuttaan puolustukseen.”

Bulgarian oikeus

7 Rikosprosessilain (Nakazatelno-protsesualen kodeks; DV nro 86, 28.10.2005), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä NPK), 94 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Edustajan on osallistuttava oikeudenkäyntiin, jos – – asia käsitellään syytetyn poissa ollessa

– –

3. Jos edustajan osallistuminen on pakollista, toimivaltainen viranomainen nimeää asianajajan edustajaksi.”

8 NPK:n 219 §:n 3 momentin 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Määräyksessä syytetyksi nimeämisestä – – on mainittava – – teko, josta [asianomaista henkilöä] syytetään, ja teon oikeudellinen luonnehdinta.”

9 NPK:n 246 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Syyttäjä laatii syytekirjelmän, kun hän on vakuuttunut siitä, että – – on hankittu ne todisteet, jotka ovat tarpeen syytteen nostamiseksi tuomioistuimessa – –”

10 NPK:n 247 c §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jäljennös syytekirjelmästä annetaan syytetylle esittelevän tuomarin määräyksestä. Syytekirjelmän tiedoksiannolla ilmoitetaan syytetylle valmisteluistunnon päivämäärästä – – sekä siitä, että asia voidaan käsitellä ja ratkaista hänen poissa ollessaan 269 §:ssä säädetyin edellytyksin.”

11 NPK:n 269 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Syytetyn osallistuminen oikeudenkäyntiin on pakollista, jos tätä syytetään törkeästä rikoksesta.

– –

3. Asia voidaan käsitellä syytetyn poissa ollessa, jos tämä ei estä objektiivisen totuuden selvittämistä ja jos

1) hän ei oleskele ilmoittamassaan osoitteessa tai on vaihtanut osoitetta ilmoittamatta siitä toimivaltaiselle viranomaiselle

2) hänen asuinpaikkaansa Bulgariassa ei tunneta eikä sitä ole saatu selville perusteellisissa tutkimuksissa

– –

4) hän oleskelee Bulgarian alueen ulkopuolella ja – – hänen asuinpaikkaansa ei tunneta.”

12 NPK:n 423 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Henkilö, joka on poissa olevana tuomittu rikoksesta, voi kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon lainvoimaisesta tuomiosta – –, vedota poissaoloonsa rikosoikeudenkäynnistä ja hakea asian uutta käsittelyä. Hakemus hyväksytään, paitsi jos tuomittu on paennut sen jälkeen, kun syytekohdat on annettu tiedoksi tutkinnan aikana, minkä vuoksi 247 c §:n 1 momentissa tarkoitettua menettelyä ei ole voitu toimittaa, tai jos tuomittu on ilman pätevää syytä jättänyt saapumatta istuntoon sen jälkeen, kun kyseinen menettely on toimitettu.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 IR:ää syytettiin vuoden 2016 aikana siitä, että hän oli osallistunut sellaisen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jonka tarkoituksena oli sellaisten verorikosten tekeminen, joista voidaan määrätä vapausrangaistus.

14 IR:lle annettiin 19.4.2016 tiedoksi NPK:n 219 §:n nojalla tehty kyseisiä tekoja koskeva määräys syytetyksi nimeämisestä.

15 Sen jälkeen kun IR oli edellä kuvatulla tavalla tutkintavaiheessa nimetty syytetyksi, hän kääntyi valtuuttamansa asianajajan puoleen ja antoi tälle osoitteen, josta hänet voitaisiin tavoittaa.

16 Tutkinta saatettiin päätökseen 8.6.2016 ja asia siirrettiin syyttäjälle.

17 Syyttäjä laati 9.12.2016 syytekirjelmän NPK:n 246 §:n mukaisesti ja saattoi rikosasian IR:ää vastaan vireille Spetsializiran nakazatelen sadissa (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria).

18 Spetsializiran nakazatelen sad yritti haastaa IR:n henkilökohtaisesti, jotta tämä osallistuisi istuntoon, mutta IR:ää ei voitu löytää hänen ilmoittamastaan osoitteesta eikä muualta. Tässä tilanteessa NPK:n 247 c §:n 1 momentissa säädettyjä toimenpiteitä, kuten NPK:n 246 §:ssä tarkoitetun syytekirjelmän jäljennöksen antamista IR:lle, ei voitu suorittaa.

19 IR:ää puolustamaan määrättiin asianajaja viran puolesta. Kyseinen asianajaja ei kuitenkaan onnistunut saamaan yhteyttä IR:ään ja luopui tämän puolustamisesta. Muutkaan tämän jälkeen viran puolesta määrätyt asianajajat eivät onnistuneet tavoittamaan IR:ää.

20 Koska ilmeni, että syytekirjelmää rasitti virhe, se todettiin pätemättömäksi, ja näin ollen menettely päätettiin. Tämän jälkeen laadittiin uusi syytekirjelmä NPK:n 246 §:n nojalla ja aloitettiin uusi menettely. Tässä yhteydessä IR:ää etsittiin uudelleen, tällä kertaa myös hänen perheenjäsentensä, entisten työnantajiensa ja matkapuhelinoperaattoreiden välityksellä, mutta häntä ei kyetty tälläkään kertaa löytämään.

21 Näin ollen Spetsializiran nakazatelen sad päätti 27.10.2020 lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 36–39 perustelukappaleen kanssa, – – tulkittava siten, että [se kattaa] tapauksen, jossa syytetylle on ilmoitettu häntä vastaan nostetusta syytteestä sen alkuperäisessä muodossa, minkä jälkeen oikeudenkäynnistä ilmoittaminen on ollut objektiivisesti mahdotonta hänen pakenemisensa vuoksi, ja häntä puolustaa viran puolesta nimetty asianajaja, johon hän ei ole ollut lainkaan yhteydessä?

2) Jos tähän vastataan kieltävästi:

Sopiiko kansallinen oikeussääntö (NPK:n 423 § – –) yhteen direktiivin 2016/343 9 artiklan kanssa – –, kun sen mukaan syytetyn poissa ollessa suoritettua tutkintaa ja syytetyn poissa ollessa annettua tuomiota vastaan ei ole säädetty oikeussuojasta, jos syytetty on pakosalla sen jälkeen, kun hänelle on ilmoitettu alkuperäisestä syytteestä, eikä hänelle ole voitu tästä syystä ilmoittaa oikeudenkäynnin ajasta ja paikasta eikä hänen poissaolonsa seuraamuksista?

3) Jos tähän vastataan kieltävästi:

Onko direktiivin 2016/343 9 artiklalla, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, välitön oikeusvaikutus?”

22 Tämän ennakkoratkaisupyynnön johdosta annettiin 19.5.2022 annettu tuomio Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401), jonka tuomiolauselma kuuluu seuraavasti:

”[Direktiivin 2016/343] 8 ja 9 artiklaa on tulkittava siten, että syytetty, jota kansalliset viranomaiset eivät kohtuullisista ponnisteluistaan huolimatta onnistu löytämään ja jolle nämä eivät tästä syystä ole kyenneet toimittamaan häntä vastaan vireille pantavaa oikeudenkäyntiä koskevia tietoja, voi joutua oikeudenkäynnin kohteeksi ja mahdollisesti tulla tuomituksi poissaolevana, mutta hänellä on tässä tapauksessa lähtökohtaisesti oltava tuomion tiedoksiantamisen jälkeen mahdollisuus vedota suoraan tässä direktiivissä taattuun oikeuteen saada oikeudenkäynti uudelleen vireille tai

käyttää vastaavaa oikeussuojakeinoa, jonka avulla asiakysymys käsitellään hänen läsnä ollessaan uudelleen. Tämä oikeus voidaan kuitenkin evätä mainitulta henkilöltä, jos on täsmällisiä ja objektiivisia viitteitä siitä, että hän on saanut riittävät tiedot häntä vastaan vireille pantavasta oikeudenkäynnistä ja että hän on tarkoituksellisesti teoillaan pyrkinyt karttamaan oikeudenkäyntimenettelyä ja estänyt näin viranomaisia ilmoittamasta hänelle virallisesti oikeudenkäynnistä.”

23 Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria), joka on Spetsializiran nakazatelen sadin lakkauttamisen jälkeen jatkanut IR:ään kohdistettuja rikosoikeudellisia menettelyjä ja joka siten on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, toteaa, että NPK:n 423 §:ää koskeva oikeuskäytäntö Bulgariassa ei ole muuttunut 19.5.2022 annetun tuomion Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) antamisen jälkeen. Kyseinen tuomioistuin toteaa erityisesti, että Varhoven kasatsionen sad (ylin tuomioistuin, Bulgaria), joka on yksin toimivaltainen tutkimaan uutta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset, soveltaa edelleen NPK:n 423 §:ää siten, että henkilöillä, jotka ovat paenneet saatuaan tiedokseen NPK:n 219 §:ssä tarkoitetun syytetyksi nimeämistä koskevan määräyksen, ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin, jos heidät tuomitaan poissa ollessaan.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päättelee tästä, että jos IR tuomitaan poissa olevana, hänen mahdollinen myöhempi uuden oikeudenkäynnin järjestämistä koskeva hakemuksensa ei voi menestyä.

25 Kyseisen tuomioistuimen mukaan IR:n olisi kuitenkin saatava oikeus uuteen oikeudenkäyntiin perusoikeuskirjan 47 artiklassa tunnustetun oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeutensa, jota direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohta ja 9 artikla ilmentävät, nojalla.

26 Tältä osin kyseinen tuomioistuin kiinnittää huomiota siihen, että syytetyksi nimeämistä koskeva määräys, jonka IR vastaanotti henkilökohtaisesti 19.4.2016, liittyi asian tutkintavaiheeseen, joka edeltää asian siirtämistä syyttäjälle. Kyseinen alustava syytekirjelmä sisältää vain lyhyen tosiseikkojen ja oikeudellisten näkökohtien kuvauksen, jotta epäilty saa tiedon siitä, että häntä syytetään tietystä rikoksesta, ja mahdollisuuden esittää selityksensä tähän liittyen.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että kun asianomainen henkilö vastaanottaa tämän alustavan syytekirjelmän, kaikkia syytteen puolesta ja sitä vastaan puhuvia todisteita ei vielä tiedetä. Tutkinnan aikana ei myöskään tiedetä syyttäjän päätöksestä laatia NPK:n 246 §:ssä tarkoitettu syytekirjelmä ja siten saattaa asia toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

28 Asianomainen henkilö saa siis ensimmäisen kerran tietää, että asiassa tullaan järjestämään oikeudenkäynti, vasta kun hän vastaanottaa NPK:n 246 §:n mukaan laaditun syytekirjelmän. Vasta tässä vaiheessa hänelle myös ilmoitetaan siitä, että asia voidaan käsitellä ja ratkaista hänen poissa ollessaan.

29 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan sekä NPK:n 423 §:n 1 momentti että Varhoven kasatsionen sadin tätä säännöstä koskeva oikeuskäytäntö ovat ristiriidassa direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan ja 9 artiklan kanssa, sillä niillä evätään oikeus uuteen oikeudenkäyntiin henkilöiltä, joiden asia on käsitelty oikeudenkäynnissä heidän poissa ollessaan, vaikka kyseisen direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset eivät ole täyttyneet.

30 Tässä tilanteessa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toivoo saavansa unionin tuomioistuimelta lisätäsmennyksiä uutta oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden henkilöllisestä soveltamisalasta ennen kuin se mahdollisesti tuomitsee IR:n poissa olevana. Jos näistä täsmennyksistä tosiaan ilmenisi, että unionin oikeus on esteenä NPK:n 423 §:n 1 momentille, olisi lisäksi määritettävä, voiko ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kieltäytyä – vai onko se jopa velvollinen kieltäytymään – ratkaisemasta IR:ää vastaan vireille pantua asiaa hänen poissa ollessaan välttääkseen sen, että IR:n oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin myöhemmin loukataan.

31 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että sillä on luotettavaa tietoa, josta ilmenee, että Varhoven kasatsionen sad kieltäytyisi myöntämästä IR:lle oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin. Tämä tieto perustuu siihen, että Varhoven kasatsionen sad ei ole mukauttanut oikeuskäytäntöään 19.5.2022 annetun tuomion Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) antamisen jälkeen ja kieltäytyy itsepintaisesti ottamasta huomioon direktiiviä 2016/343.

32 Tässä tilanteessa Sofiyski gradski sad on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2016/343 9 artiklan, luettuna yhdessä 8 artiklan 4 ja 2 kohdan kanssa, kanssa yhteensopiva kansallisen lain säännös – NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäinen vaihtoehto –, jonka mukaan syytetyllä, joka on tuomittu poissa olevana, ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan, jos hän on paennut sen jälkeen, kun syytteen tosiseikkojen pääkohdat on annettu tiedoksi oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, ja jos hänelle ei ole nimenomaan pakenemisen vuoksi voitu antaa tiedoksi syytettä kokonaisuudessaan eikä ilmoittaa syytteen nojalla aloitetusta oikeudenkäynnistä eikä siitä, mitä seurauksia on siitä, että hän ei saavu oikeudenkäyntiin – jolloin hänellä ei myöskään ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan, kun häntä puolustaa viran puolesta nimetty asianajaja, vaikka hän ei ole yhteydessä tähän asianajajaan?

2) Jos tähän vastataan kieltävästi: Velvoittavatko direktiivin 2016/343 8 artikla ja perusoikeuskirjan 47 artikla ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen siihen tai sallivatko ne sille sen, että se kieltäytyy tutkimasta tällaista syytettyä vastaan nostettujen syytteiden sisältöä ja antamasta tuomiota poissa olevalle syytetylle, jos ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on luotettavien tietojen perusteella selvää, että ylin kansallinen lainkäyttöelin, joka on yksinomaisesti toimivaltainen ratkaisemaan poissa olevana tuomitun hakemuksen hänen läsnä ollessaan järjestettävästä uudesta oikeudenkäynnistä, hylkää tämän hakemuksen käsiteltävänä olevassa asiassa eikä oikeudenkäyntiä siis aloiteta uudelleen, koska se ei sovella direktiivin 2016/343 9 artiklaa luettuna yhdessä saman direktiivin 8 artiklan 4 tai 2 kohdan kanssa, vaan se soveltaa kansallista oikeutta ja siten epää syytetyltä, joka on tuomittu hänen poissa ollessaan, unionin oikeudessa taatun oikeuden olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

33 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2016/343 8 ja 9 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan henkilöllä, joka pakenee vastaanotettuaan rikosoikeudellisen menettelyn tutkintavaiheen aikana laaditun häntä koskevan alustavan syytekirjelmän, joka siten estää viranomaisia antamasta hänelle henkilökohtaisesti tiedoksi lopullisen syytekirjelmän ja tiedon hänen oikeudenkäyntinsä ajankohdasta ja paikasta, jota puolustaa kyseisessä oikeudenkäynnissä viran puolesta määrätty asianajaja, johon asianomainen henkilö ei ole yhteydessä, ja joka tässä tilanteessa tuomitaan poissa ollessaan, ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin, jos hänet löydetään ja otetaan kiinni hänen rangaistuksensa täytäntöön panemiseksi.

34 On todettava, että direktiivin 2016/343 tavoitteena on sen 1 artiklan mukaisesti vahvistaa yhteisiä vähimmäissääntöjä tietyistä rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyvistä näkökohdista, kuten oikeudesta olla läsnä oikeudenkäynnissä. Kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan 33 perustelukappale nimenomaisesti osoittaa, tämä oikeus kuuluu erottamattomana osana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan perusoikeuteen (tuomio 19.5.2022, Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti), C-569/20, EU:C:2022:401, 25 kohta).

35 Jäsenvaltiot voivat kuitenkin direktiivin 2016/343 8 artiklan mukaisesti tietyin edellytyksen säätää, että oikeudenkäynti voidaan järjestää vastaajan poissa ollessa, ottaen kuitenkin huomioon, että jos tällainen oikeudenkäynti järjestetään, vaikka direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset eivät täyty, asianomaisella henkilöllä on direktiivin 8 artiklan 4 kohdan ja 9 artiklan, joilla on välitön oikeusvaikutus, nojalla ”oikeus uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon, joka mahdollistaa asian käsittelyn uudelleen – – ja joka voi johtaa alkuperäisen päätöksen kumoamiseen” (jäljempänä oikeus uuteen oikeudenkäyntiin) (ks. vastaavasti tuomio 19.5.2022, Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti), C-569/20, EU:C:2022:401, 26–28 kohta).

36 Tästä seuraa, että poissa olevana tuomitulta henkilöltä voidaan evätä oikeus uuteen oikeudenkäyntiin vain, jos direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät (tuomio 19.5.2022, Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti), C-569/20, EU:C:2022:401, 31 kohta).

37 Näin ollen on niin, että jos asianomaiselle henkilölle ei ole ilmoitettu hyvissä ajoin hänen oikeudenkäynnistään tai jos hänelle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä mutta ei poissaolon seurauksista eikä häntä ole myöskään edustanut valtuutettu edustaja, kyseisellä henkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus uuteen oikeudenkäyntiin siitä lähtien, kun hän on saanut tiedon hänen poissa ollessaan annetusta ratkaisusta. Direktiivi 2016/343 on näin ollen esteenä kansalliselle säännöstölle, jolla evätään kyseinen oikeus pelkästään sillä perusteella, että asianomainen henkilö on pakosalla eivätkä viranomaiset ole kyenneet löytämään häntä (ks. vastaavasti tuomio 19.5.2022, Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti), C-569/20, EU:C:2022:401, 41–47 kohta).

38 Kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan 38 perustelukappaleesta ilmenee, harkittaessa, onko asianomainen henkilö saanut tiedon oikeudenkäynnistään, on kiinnitettävä erityistä huomiota yhtäältä siihen, millaista huolellisuutta noudattaen viranomaiset ovat pyrkineet ilmoittamaan

oikeudenkäynnistä asianomaiselle henkilölle, ja toisaalta siihen, millaista huolellisuutta noudattaen asianomainen henkilö on pyrkinyt saamaan tätä koskevaa tietoa. Näin ollen on katsottava, että kyseisellä henkilöllä ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin, jos on selviä ja objektiivisia viitteitä siitä, että hän siitä huolimatta, että hänelle on virallisesti ilmoitettu siitä, että häntä syytetään rikoksesta, ja näin tietoisena häntä vastaan vireille pantavasta oikeudenkäynnistä on tarkoituksellisesti vältellyt ottamasta vastaan virallista ilmoitusta oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta. Tällaisten täsmällisten ja objektiivisten viitteiden olemassaolo voidaan todeta esimerkiksi silloin, kun kyseinen henkilö on tahallaan ilmoittanut väärän osoitteen rikosasioissa toimivaltaisille kansallisille viranomaisille tai kun hän ei enää ole ilmoittamassaan osoitteessa (tuomio 19.5.2022, Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti), C-569/20, EU:C:2022:401, 48–50 kohta).

39 Jos nyt käsiteltävässä asiassa ilmenisi, että NPK:n 246 §:n mukaisesti laadittu lopullinen syytekirjelmä ja asiakirja, jossa suunnitellun oikeudenkäynnin ajankohta ja paikka mainittiin, oli lähetetty ja tosiasiassa toimitettu osoitteeseen, jonka IR oli ilmoittanut tutkinnasta vastaaville viranomaisille vastaanotettuaan NPK:n 219 §:ssä tarkoitetun alustavan syytekirjelmän, ja jos lopullinen syytekirjelmä vastaa alustavaa syytekirjelmää niiden tekojen, joista IR:ää syytetään, ja tekojen oikeudellisen luonnehdinnan osalta, nämä seikat voisivat olla täsmällisiä ja objektiivisia viitteitä, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että IR, joka oli saanut tiedon häneen kohdistetusta syytteestä ja jolla näin ollen oli riittävät tiedot tietääkseen, että häntä vastaan järjestettäisiin oikeudenkäynti, oli poistumalla viranomaisille ilmoittamastaan osoitteesta vältelläkseen oikeudenkäyntiä estänyt viranomaisia ilmoittamasta hänelle virallisesti oikeudenkäynnistä (ks. vastaavasti tuomio 19.5.2022, Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti), C-569/20, EU:C:2022:401, 58 kohta).

40 Tätä päätelmää ei saata kyseenalaiseksi se, että rikosoikeudellisen menettelyn tutkintavaiheessa ei vielä ole selvää, seuraako alustavaa syytekirjelmää, josta asianomainen henkilö on saanut tiedon, lopullinen syytekirjelmä ja siten oikeudenkäynti. Yhtäältä nimittäin direktiivin 2016/343 8 ja 9 artiklan sanamuodosta seuraa, että kyseisissä artikloissa säädettyjä yhteisiä vähimmäissääntöjä sovelletaan sekä epäiltyihin että syytettyihin. Näitä sääntöjä sovelletaan siis henkilöihin, joita epäillään rikoksesta, vaikka heitä vastaan ei olisi vielä virallisesti nostettu syytteitä.

41 Kun toisaalta otetaan huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, joka on tärkeää ottaa huomioon direktiivin 2016/343 tulkinnassa, kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan 47 ja 48 perustelukappaleesta ilmenee, sen toteamiseksi, että asianomainen henkilö välttelee tahallaan oikeudenkäyntiä pakenemalla, vaikka hänellä oli tiedot, joiden perusteella hän saattoi tietää, että häntä vastaan järjestettäisiin oikeudenkäynti, on riittävää, että käsiteltävän asian olosuhteista ilmenee, että asianomainen henkilö on paennut ymmärrettyään, että hänen asiansa saatetaan hyvin todennäköisesti tuomioistuimen käsiteltäväksi (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.1.2017, Lena Atanasova v. Bulgaria, CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, 48 kohta).

42 Näin ollen jäsenvaltiot voivat tällaisten olosuhteiden vallitessa pitää sitä, että toimivaltaiset viranomaiset ovat hyvissä ajoin lähettäneet virallisen asiakirjan, jossa mainitaan oikeudenkäynnin ajankohta ja paikka, asianomaiselle henkilölle osoitteeseen, jonka hän on ilmoittanut kyseisille viranomaisille asian tutkinnan aikana, ja todistusta kyseisen asiakirjan tosiasiallisesta toimittamisesta mainittuun osoitteeseen osoituksena direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan mukaisesta oikeudenkäynnin ajankohdan ja paikan ilmoittamisesta kyseiselle pakosalla olevalle henkilölle. Tämä on kuitenkin mahdollista vain, jos kyseiset viranomaiset ovat tehneet

kohtuullisia ponnisteluja löytääkseen mainitun henkilön ja haastaakseen hänet henkilökohtaisesti tai ilmoittaakseen hänelle muulla tavoin virallisesti oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta kyseisen direktiivin johdanto-osan 36 perustelukappaleessa tarkoitetulla tavalla. Asianomaisen henkilön katsotaan tässä tapauksessa saaneen tiedon oikeudenkäynnistä ja päättäneen vapaaehtoisesti ja yksiselitteisesti olla käyttämättä oikeuttaan olla siinä läsnä (ks. vastaavasti tuomio 19.5.2022, Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti), C-569/20, EU:C:2022:401, 48 kohta).

43 Lisäksi on täsmennettävä, että silloinkin, kun asianomaisen henkilön katsotaan saaneen tiedon oikeudenkäynnistä ja päättäneen vapaaehtoisesti ja yksiselitteisesti olla käyttämättä oikeuttaan olla siinä läsnä, edellytetään vielä, jotta kaikki direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyisivät, että hänelle ilmoitetaan hyvissä ajoin poissaolon seurauksista 8 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti tai että häntä edustaa oikeudenkäynnissä valtuutettu edustaja 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti.

44 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä olevista tarkistuksista muuta johdu, nyt käsiteltävässä asiassa vaikuttaa siltä, että NPK:n 423 §:n 1 momentilla oikeus uuteen oikeudenkäyntiin evätään henkilöiltä, jotka ovat paenneet vastaanotettuaan NPK:n 219 §:n nojalla laaditun alustavan syytekirjelmän, eikä 423 §:n 1 momentissa edellytetä, että tutkitaan yhtäältä, voidaanko toimivaltaisten viranomaisten kaikkien asiaan vaikuttavien ja erityisesti tämän tuomion 39 ja 42 kohdassa mainittujen olosuhteiden valossa katsoa ilmoittaneen asianomaiselle henkilölle hänen oikeudenkäynnistään, ja toisaalta, ovatko kyseiset viranomaiset ilmoittaneet hänelle poissaolon seurauksista tai onko häntä edustanut kyseisessä oikeudenkäynnissä valtuutettu edustaja.

45 Kansallisten tuomioistuinten asiana on tutkia, voidaanko NPK:n 423 §:n 1 momenttia silti tulkita tavalla, joka mahdollistaa sen, että oikeus uuteen oikeudenkäyntiin evätään kyseisen lainkohdan nojalla vain niissä tapauksissa, joissa kaikki direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Mikäli Bulgarian lainsäädäntöä on mahdotonta tulkita unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti, kansallisten tuomioistuinten on, koska kyseessä olevan direktiivin 8 artiklan 4 kohdalla ja 9 artiklalla on välitön oikeusvaikutus, kuten tämän tuomion 35 kohdassa todetaan, jätettävä soveltamatta kyseisten unionin oikeuden säännösten kanssa ristiriidassa olevia kansallisia säännöksiä pyytämättä tai odottamatta, että unionin oikeuden säännösten kanssa ristiriidassa oleva kansallinen säännös ensin poistetaan (ks. analogisesti tuomio 21.10.2021, ZX (Syyteasiakirjan oikaiseminen), C-282/20, EU:C:2021:874, 40 ja 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Tällaisessa tapauksessa voi olla, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on itse tutkittava, kuten asiassa C-400/23, VB II, tänään annetun tuomion 82–85 kohdasta ilmenee, täyttyvätkö direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset nyt käsiteltävässä asiassa.

47 Siltä osin kuin on kyse siitä, voidaanko IR:n katsoa saaneen tiedon oikeudenkäynnistään ja päättäneen vapaaehtoisesti ja yksiselitteisesti olla käyttämättä oikeuttaan olla siinä läsnä, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tukeuduttava 19.5.2022 annetun tuomion Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) 58 kohdassa esitettyihin näkökohtiin, joista muistutetaan ja joita täsmennetään tämän tuomion 39 ja 42 kohdassa.

48 Ennakkoratkaisupyynnössä olevista tiedoista ilmenee edelleen, että IR:ää edustaa hänen poissa ollessaan pidettävässä oikeudenkäynnissä asianajaja, joka on määrätty viran puolesta ja joka ei ole mitenkään yhteydessä IR:ään. Tässä tilanteessa, kuten 19.5.2022 annetun tuomion Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) 56 kohdassa on todettu, IR:ää ei näyttäisi edustavan direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu valtuutettu edustaja, ellei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemistä tarkastuksista muuta johdu. Näin ollen kysymystä siitä, täyttyvätkö kyseisen direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset, on nyt kyseessä olevassa asiassa tutkittava 8 artiklan 2 kohdan a alakohdan valossa.

49 Viimeksi mainitun säännöksen mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tulee tutkia, onko IR:lle ilmoitettu hyvissä ajoin poissaolon seurauksista.

50 Jollei kyseisen tuomioistuimen tehtävänä olevista tarkistuksista muuta johdu, tältä osin vaikuttaa siltä, että vaikka NPK:n 247 c §:n 1 momentista ilmenee, että NPK:n 246 §:ssä mainitun syytekirjelmän tiedoksiannolla syytetylle on muun muassa ilmoitettava, että hänen asiansa voidaan ratkaista hänen poissa ollessaan erityisesti, jos hän ei oleskele ilmoittamassaan osoitteessa tai on vaihtanut osoitetta ilmoittamatta siitä toimivaltaisille viranomaisille, vastaavasta velvollisuudesta ei säädetä NPK:n 219 §:ssä tarkoitetun alustavan syytekirjelmän osalta.

51 Jos todettaisiin, että IR:lle ei ole ilmoitettu, että oikeudenkäynti voidaan järjestää hänen poissa ollessaan, jos hän välttelee tutkinnasta vastaavia viranomaisia tai jos hän ilmoittaa kyseisille viranomaisille virheellisen osoitteen NPK:n 246 §:ssä tarkoitetun syytekirjelmän mahdollista tiedoksiantoa varten, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi katsottava, että direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset eivät tässä tapauksessa täyty.

52 Kaikki edellä sanottu huomioon ottaen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2016/343 8 ja 9 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan henkilöllä, joka pakenee vastaanotettuaan rikosoikeudellisen menettelyn tutkintavaiheen aikana laaditun häntä koskevan alustavan syytekirjelmän, joka siten estää viranomaisia antamasta hänelle henkilökohtaisesti tiedoksi lopullisen syytekirjelmän ja tiedon hänen oikeudenkäyntinsä ajankohdasta ja paikasta ja joka tässä tilanteessa tuomitaan poissa ollessaan, ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin, jos hänet löydetään ja otetaan kiinni hänen rangaistuksensa täytäntöön panemiseksi, edellyttäen, että kyseisellä säännöstöllä evätään oikeus uuteen oikeudenkäyntiin vain henkilöiltä, joiden yhtäältä voidaan kaikki asiaan vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen katsoa saaneen tiedon oikeudenkäynnistään ja joita toisaalta on heidän poissa ollessaan pidetyssä oikeudenkäynnissä edustanut heidän valtuuttamansa edustaja tai, jos heitä ei ole tällä tavalla edustettu, joille on ilmoitettu hyvissä ajoin siitä, että oikeudenkäynti voidaan järjestää heidän poissa ollessaan, jos he välttelevät oikeudenkäyntiä.

Toinen kysymys

53 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2016/343 8 artiklaa ja perusoikeuskirjan 47 artiklaa, kun otetaan huomioon, että Varhoven kasatsionen sad kieltäytyy ottamasta huomioon direktiiviä 2016/343, tulkittava siten, että rikosasioita käsittelevä tuomioistuin voi pidättäytyä tai että sen on jopa pidättäydyttävä antamasta asiaratkaisua syytettyä vastaan nostetusta syytteestä ja tuomitsemasta häntä hänen poissa ollessaan estääkseen sen, että asianomainen ylin kassaatiotuomioistuin, joka on yksin

toimivaltainen tutkimaan uutta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset pääasiassa kyseessä olevan asian kaltaisissa tapauksissa, myöhemmin virheellisesti hylkää kyseisen henkilön uutta oikeudenkäyntiä koskevan hakemuksen.

54 Kuten tämän tuomion 45 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, jos kansallista säännöstä ei voida tulkita direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan ja 9 artiklan mukaisesti, kansallisten tuomioistuinten on jätettävä soveltamatta kyseisten unionin oikeuden säännösten kanssa ristiriidassa olevia kansallisia säännöksiä pyytämättä tai odottamatta, että kyseessä oleva kansallinen säännös ensin poistetaan.

55 Tällaisessa tilanteessa kansallisten tuomioistuinten ja myös asianomaisen ylimmän kassaatiotuomioistuimen, jos sille tehdään hakemus uudesta oikeudenkäynnistä, on sovellettava direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdassa ja 9 artiklassa olevia yhteisiä vähimmäissääntöjä, joilla on välitön oikeusvaikutus, kuten tämän tuomion 35 kohdassa todetaan.

56 Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää ennakkoratkaisupyynnössään Varhoven kasatsionen sadin oikeuskäytännöstä ilmenevän varmuudella, että viimeksi mainittu tuomioistuin kieltäytyy ottamasta huomioon direktiiviä 2016/343, on todettava, kun otetaan huomioon tämän toteamuksen keskeinen asema toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen nojautuvan siihen lähtökohtaan, joka myös mainitaan ennakkoratkaisupyynnössä, että 19.5.2022 annetun tuomion Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) mukaan direktiivi 2016/343 on esteenä NPK:n 423 §:n 1 momentille.

57 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen argumentaation mukaan se seikka, että Varhoven kasatsionen sad ei ole muuttanut oikeuskäytäntöään unionin tuomioistuimen annettua kyseessä olevan tuomionsa ja jatkaa NPK:n 423 §:n 1 momentin soveltamista poikkeamatta sen sanamuodosta kyseessä olevassa direktiivissä olevien yhteisten vähimmäissääntöjen perusteella, nimittäin osoittaa Varhoven kasatsionen sadin kieltäytyvän ottamasta huomioon kyseistä direktiiviä.

58 Unionin tuomioistuin ei kuitenkaan ole 19.5.2022 annetussa tuomiossa Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) lausunut siitä, onko direktiiviä 2016/343 tulkittava siten, että se on esteenä NPK:n 423 §:n 1 momentin kaltaiselle kansalliselle säännökselle, josta väitetysti seuraa, että henkilöiltä, jotka ovat paenneet vastaanotettuaan alustavan syytekirjelmän, evätään oikeus uuteen oikeudenkäyntiin. Unionin tuomioistuin on vasta tässä tuomiossa, joka sisältää 19.5.2022 annetussa tuomiossa Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) esitettyihin tulkintanäkökohtiin nähden täydentäviä näkökohtia, antanut lisäohjausta auttaakseen Bulgarian tuomioistuimia määrittämään, ovatko NPK:ssa säädetylle prosessuaaliselle järjestelmälle ominaiset yksityiskohtaiset säännöt kyseessä olevan direktiivin mukaisia.

59 Tässä tilanteessa se seikka, että Varhoven kasatsionen sad edelleen soveltaa NPK:n 423 §:n 1 momenttia eikä poikkea sen sanamuodosta antaakseen etusijan direktiivissä 2016/343 säädetyille yhteisille vähimmäissäännöille, ei välttämättä osoita kyseisen tuomioistuimen kieltäytyvän ottamasta huomioon kyseistä direktiiviä, vaan se voi osoittaa kyseisen ylimmän tuomioistuimen olevan vakaasti siinä käsityksessä – ja tätä käsitystä olisi tässä tuomiossa esitetyt näkökohdat huomioon ottaen arvioitava uudelleen –, että kyseisellä NPK:n säännöksellä pannaan kyseinen direktiivi asianmukaisesti täytäntöön.

60 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen 19.5.2022 annetusta tuomiosta Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti) (C-569/20, EU:C:2022:401) tekemä tulkinta, jonka perusteella se katsoo, että Varhoven kasatsionen sad kieltäytyy ottamasta direktiiviä 2016/343 huomioon, on virheellinen. Koska kyseinen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen näkemys perustuu virheelliseen lähtökohtaan, toinen ennakkoratkaisukysymys on luonteeltaan hypoteettinen eikä sitä siten voida tutkia (ks. analogisesti muun muassa tuomio 24.7.2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 69 kohta).

Oikeudenkäyntikulut

61 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/343 8 ja 9 artiklaa

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan henkilöllä, joka pakenee vastaanotettuaan rikosoikeudellisen menettelyn tutkintavaiheen aikana laaditun häntä koskevan alustavan syytekirjelmän, joka siten estää viranomaisia antamasta hänelle henkilökohtaisesti tiedoksi lopullisen syytekirjelmän ja tiedon hänen oikeudenkäyntinsä ajankohdasta ja paikasta ja joka tässä tilanteessa tuomitaan poissa ollessaan, ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin, jos hänet löydetään ja otetaan kiinni hänen rangaistuksensa täytäntöön panemiseksi, edellyttäen, että kyseisellä säännöstöllä evätään oikeus uuteen oikeudenkäyntiin vain henkilöiltä, joiden yhtäältä voidaan kaikki asiaan vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen katsoa saaneen tiedon oikeudenkäynnistään ja joita toisaalta on heidän poissa ollessaan pidetyssä oikeudenkäynnissä edustanut heidän valtuuttamansa edustaja tai, jos heitä ei ole tällä tavalla edustettu, joille on ilmoitettu hyvissä ajoin siitä, että oikeudenkäynti voidaan järjestää heidän poissa ollessaan, jos he välttelevät oikeudenkäyntiä.

Allekirjoitukset